

Καλημέρα!

Σας ευχαριστούμε όλους που βρίσκεστε σήμερα μαζί μας, για το 6^ο ετήσιο Διεθνές Συνέδριο του ΙΣΝ για την Κοινωνική Δράση. Όταν πραγματοποιήσαμε το πρώτο μας συνέδριο στις αρχές του καλοκαιριού του 2012, η κρίση στην Ελλάδα –καθώς και σε άλλα μέρη του πλανήτη– ήταν σε πλήρη εξέλιξη. Εκείνη την εποχή, θεωρήσαμε ότι θα ήταν καλή ιδέα να προσπαθήσουμε να προσφέρουμε μία πολύ βασική πλατφόρμα για μεμονωμένα άτομα και οργανισμούς, προκειμένου να έρθουν σε επαφή και να συζητήσουν τις ιδέες που θα βοηθούσαν στην άμβλυνση της κρίσης, και, πιο συγκεκριμένα, πώς η φιλανθρωπία θα μπορούσε να διαδραματίσει ενεργό και παραγωγικό ρόλο προς αυτή την κατεύθυνση. Μας εξέπληξε ευχάριστα η θετική αντίδραση των περισσότερων συμμετεχόντων και, ως εκ τούτου, συνεχίσαμε να διοργανώνουμε αυτό το ετήσιο Συνέδριο με την ελπίδα ότι θα συνεχίσει να παρέχει μία παραγωγική και ευχάριστη πλατφόρμα που θα διευκολύνει το συνεχιζόμενο, ενεργό διάλογο. Επιπλέον, φέτος αποφασίσαμε να ενσωματώσουμε το Συνέδριο στην ετήσια εβδομάδα εκδηλώσεων του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος (ΙΣΝ) στο Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΚΠΙΣΝ).

Όπως γνωρίζετε οι περισσότεροι, το Ίδρυμα δώρισε το ΚΠΙΣΝ στην ελληνική κοινωνία, στον ελληνικό λαό, μόλις πριν από λίγους μήνες, κατά τη διάρκεια μιας εκδήλωσης για την παράδοση του έργου, η οποία πραγματοποιήθηκε στην αίθουσα που βρισκόμαστε, στις 23 Φεβρουαρίου του τρέχοντος έτους. Στα είκοσι ένα χρόνια του κοινωνικού μας έργου, το ΙΣΝ έχει πραγματοποιήσει δωρεές συνολικής αξίας άνω των 2 δισεκατομμυρίων δολαρίων σε 113 χώρες σε όλο τον κόσμο, και το ΚΠΙΣΝ, το οποίο παραδόθηκε εντός προθεσμίας και εντός προϋπολογισμού, με συνολικό κόστος \$850 εκατομμυρίων, παραμένει η μεγαλύτερη μεμονωμένη δωρεά μας μέχρι σήμερα. Όπως ανέφερα και στον χαιρετισμό μου κατά την παράδοση του ΚΠΙΣΝ το Φεβρουάριο, όλοι εμείς που συμμετείχαμε στη δημιουργία του Κέντρου Πολιτισμού, επενδύσαμε πολλά περισσότερα από χρήματα και σκληρή δουλειά, μοιραστήκαμε ένα κοινό όραμα. Το όραμα του ΚΠΙΣΝ αφορούσε τη δημιουργία ενός πανέμορφου κέντρου πολιτισμού, το οποίο θα αποτελούσε το νέο «σπίτι» της Εθνικής Βιβλιοθήκης και της Εθνικής Λυρικής Σκηνής, μαζί με ένα πάρκο 40 στρεμμάτων, όλα προς απόλυτο όφελος της ελληνικής κοινωνίας. Η Πλατινένια Πιστοποίηση LEED που κατέκτησε το ΚΠΙΣΝ για την ενεργειακή του απόδοση και τον περιβαλλοντικό σχεδιασμό του, μας έκανε ακόμα πιο περήφανους. Ο Renzo Piano, ένας σπουδαίος αρχιτέκτονας, θαυμάσιος άνθρωπος και πιστός φίλος της Ελλάδας, όλοι εμείς στο ΙΣΝ, η κατασκευαστική κοινοπραξία και όλοι οι εξειδικευμένοι συνεργάτες μας, οι κυβερνητικές επιτροπές, κ.λπ., όλοι εργαστήκαμε ακούραστα προκειμένου να δημιουργήσουμε όλες τις απαραίτητες συνθήκες που θα οδηγούσαν σε αυτό που βλέπετε σήμερα, ένα έργο που προσφέρει κάτι περισσότερο από φυσική ομορφιά. Αυτό που βλέπετε σήμερα είναι η επιτομή ενός παραδείγματος αριστείας, ένα έργο μέσω του οποίου ο λαός της Ελλάδας μπορεί να πιστέψει ξανά, να ονειρευτεί και να ξαναβρεί την ελπίδα. Πρόκειται για ένα έργο που ανήκει στο κράτος, που το διαχειρίζεται η εκάστοτε κυβέρνηση, αλλά που στην πραγματικότητα ανήκει στην ελληνική κοινωνία. Πάνω από 1 εκατομμύριο άνθρωποι έχουν επισκεφθεί το ΚΠΙΣΝ μέσα σε έναν χρόνο. Περισσότεροι από 1 εκατομμύριο άνθρωποι ψήφισαν με την παρουσία τους, μίλησαν με τις δράσεις τους, έχουν αγκαλιάσει το δικό τους κέντρο πολιτισμού, έχουν συνειδητοποιήσει ότι μπορούν να πιστέψουν ξανά, ότι καλά πράγματα μπορούν πράγματι να συμβούν, ακόμη και εν μέσω αυτής της βαθιάς κοινωνικοοικονομικής κρίσης, που κλονίζει την Ελλάδα σχεδόν εδώ και μία δεκαετία.

Λένε ότι ως γονείς, οφείλουμε να κάνουμε ό,τι μπορούμε προκειμένου να δώσουμε ισχυρές βάσεις στα παιδιά μας, και πως μετά πρέπει να τα εφοδιάσουμε με δυνατά φτερά έτσι ώστε να μπορέσουν να «πετάξουν», και πως όσο ισχυρότερη είναι η βάση, τόσο ισχυρότερα πρέπει να είναι και τα φτερά που θα τους παρέχουμε... Το ΙΣΝ προσπάθησε να προσφέρει όσο το δυνατόν περισσότερα εφόδια στο «παιδί» μας, το ΚΠΙΣΝ, και είμαστε περήφανοι που το παρακολουθούμε τώρα να ανοίγει τα φτερά του και να πετάει προς το μέλλον, χαράσσοντας τη δική του πορεία. Και, ως γονείς, θα παρακολουθούμε πάντα τη διαδρομή του πολύ στενά... με όλα όσα προϋποθέτει αυτή η σχέση. Όλοι μας οφείλουμε τώρα απλά να βεβαιωθούμε ότι θα ενδυναμώνουμε το ΚΠΙΣΝ σε συνεχή βάση, όχι μόνο για να «πετάει» με τα δικά του φτερά, αλλά και για να ακολουθεί και να χαράσσει μια νέα πορεία για την Ελλάδα συνολικά. Είναι πολύ σημαντικό να μην αφήσουμε τις παλιές «συνήθειες» να επηρεάσουν την ικανότητα του ΚΠΙΣΝ να «πετάει». Το ΚΠΙΣΝ έχει τη δυνατότητα να αποτελέσει ένα λαμπρό παράδειγμα ενός νέου, βελτιωμένου τρόπου του πώς να γίνονται τα πράγματα στην Ελλάδα, και όχι το αντίστροφο. Αυτό είναι απαραίτητο αν θέλουμε να παραμείνει αναμμένο και λαμπερό το κερι της ελπίδας.

Συνεπώς, δεν θα υπήρχε καλύτερο μέρος για να διοργανώσει το ΙΣΝ το Συνεδριό του από ό,τι εντός του ΚΠΙΣΝ, κατά τη διάρκεια του Summer Nostos Festival, σε συνδυασμό με την αίσθηση ευτυχίας, την αίσθηση της

επιστροφής και τα συναισθήματα χαράς που βγάζει σε όλους μας η αρχή του καλοκαιριού. Αυτή η εβδομάδα είναι γεμάτη καλλιτεχνικές, εκπαιδευτικές, αθλητικές και διασκεδαστικές δραστηριότητες, και ελπίζουμε να τις απολαύσετε όλοι.

Οι πραγματικά δημόσιοι χώροι, ωστόσο, δεν είναι μόνο φυσικοί χώροι και δε μπορεί κανείς να περιμένει ότι η κατασκευή και μόνο ενός χώρου θα είναι αρκετή για να δημιουργήσει μία αίσθηση κοινότητας ή να ενθαρρύνει τη συνάθροιση και τη συμμετοχή, τα χαρακτηριστικά δηλαδή που καθορίζουν τους πραγματικά δημόσιους χώρους. Οι εγκαταστάσεις και το Πάρκο του Κέντρου Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος δεν μπορούν από μόνα τους να φέρουν τους ανθρώπους σε επαφή, δεν μπορούν να μετατρέψουν έναν χώρο ή μία τοποθεσία σε κοινότητα, σε σημείο συγκέντρωσης, σε έναν τόπο αστικής και πολιτικής συμμετοχής. Οι χώροι αυτοί μετατρέπονται σε πραγματικά δημόσιους χώρους και κέντρα αστικής ζωής μέσα από προγράμματα τα οποία είναι ανοικτά, ποικιλόμορφα, ισότιμα, προσβάσιμα σε όλους και, ταυτόχρονα, περιεκτικά. Είναι ισχυρή πεποίθησή μας από τις πρώιμες κιόλας φάσεις του αξιοσημείωτου αυτού έργου, ότι το κοινό είχε ανάγκη από έναν ελκυστικό δημόσιο χώρο που θα δημιουργούσε την αίσθηση της κοινότητας, λειτουργώντας ως μία ανοιχτή πλατφόρμα δημιουργικής έκφρασης, εξερεύνησης και ανακάλυψης για όλους όσοι επιθυμούν να συμμετάσχουν. Αυτή η πεποίθησή μας αποδείχθηκε δικαιολογημένη. Το κοινό έχει αγαλιάσει το ΚΠΙΣΝ και, κατ' αυτόν τον τρόπο, έχει υπογραμμίσει τη δυνατότητα που έχει το Κέντρο να λειτουργήσει ως ένας πολύ αναγκαίος δημόσιος χώρος, εν μέσω μίας από τις πιο περίπλοκες και δύσκολες στιγμές της ιστορίας της σύγχρονης Ελλάδας.

Επιπλέον, οραματιστήκαμε το ΚΠΙΣΝ ως μία υποδειγματική σύμπραξη ανάμεσα στον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, σε μία χώρα όπου σπάνια παρατηρούνται επιτυχημένα παραδείγματα τέτοιων συνεργασιών. Ωστόσο, καθώς το έργο προχωρούσε, η ίδια η ιδέα έγινε πολωμένη, και η πόλωση αυτή εκδηλώθηκε στις αμφιβολίες του κοινού σχετικά με το αν το κράτος θα μπορούσε ποτέ να αναλάβει και να διαχειριστεί επιτυχώς ένα τέτοιο έργο. Το ΚΠΙΣΝ έχει συνεχίσει να εξουδετερώνει κάθε τέτοια εκδήλωση πόλωσης, ως αποτέλεσμα του διαρκούς, διαφανούς, συμμετοχικού και αποτελεσματικού διαλόγου που εξαρχής είχε ως στόχο να συμπεριλάβει τους πάντες και να προσφέρει φωνή σε όλους όσοι εμπλέκονται.

Ο (αρκετά μακρύς) τίτλος του φετινού μας Συνεδρίου είναι «Δημιουργικότητα, Φαντασία και η Σημασία της Ενεργοποίησης του Δημόσιου Χώρου σε ένα Κλίμα Πόλωσης». Αισθανόμαστε υπερήφανοι για το γεγονός ότι έχουμε συμβάλει στο πρώτο μέρος του τίτλου με τη δημιουργία του θαυμάσιου, πραγματικά δημόσιου χώρου που το ΚΠΙΣΝ αντιπροσωπεύει. Ταυτόχρονα, ανησυχούμε –όπως είμαι βέβαιος πως ανησυχείτε και οι περισσότεροι από εσάς– για όλα όσα συμβαίνουν γύρω μας, για τις τρομερές επιπτώσεις που έχει η πόλωση για όλους μας μεμονωμένα, αλλά και για τις κοινότητές μας συνολικά, σε ολόκληρο τον κόσμο. Η πόλωση έχει γενικά διεισδύσει σχεδόν σε κάθε πτυχή της ζωής μας, είτε το βλέπουμε είτε όχι· είναι σαν ένας καρκίνος της ψυχής, και επιδεινώνεται μέρα με τη μέρα. Η ευγένεια εξαφανίζεται μέρα με τη μέρα επίσης... τι θα ακολουθήσει;

Ήρθε η ώρα για τον καθένα από εμάς να επαναδραστηριοποιηθούμε κοινωνικά και να προσπαθήσουμε –με αποφασισμένο και πολιτισμένο τρόπο– να ανακτήσουμε τις ζωές μας πριν είναι πολύ αργά. Δε νομίζω ότι υπάρχει κάποιο ιδανικό τελικό αποτέλεσμα ή κάποια τέλεια λύση, αλλά τα πράγματα είναι τόσο άσχημα, που και μόνο η κοινή λογική θα πρέπει να μας οδηγήσει όλους στο να ξεσηκωθούμε και να εργαστούμε για την εξάλειψη της πόλωσης σε όλα τα πιθανά μέτωπα. Ήρθε η ώρα να παραδεχθούμε τα λάθη μας, να συμμετάσχουμε ξανά στα κοινά και, είτε φυσικά, διανοητικά ή και τεχνολογικά, να σταματήσουμε να κρυβόμαστε πίσω από την ασφάλεια της ρουτίνας μας. Οι δημόσιοι χώροι όπως το ΚΠΙΣΝ μπορούν να διαδραματίσουν κεντρικό ρόλο σε αυτή την προσπάθεια. Όπως έγραψε σε περσινό του άρθρο ο κριτικός αρχιτεκτονικής των New York Times, Michael Kimmelman –ο οποίος συμμετείχε χθες σε μία πολύ ζεστή συζήτηση με τον Renzo Piano στη ίδια αίθουσα– με τίτλο «Η λαχτάρα για τις δημόσιες πλατείες», «η τέλεια πλατεία, από ό,τι φαίνεται, είναι επίσης μία κατάσταση του νου».

Από αυτή τη σκηνή, που δημιουργήθηκε χάρη στο όραμα της ομορφιάς και της αριστείας από τον ένα και μοναδικό Renzo Piano, από αυτή τη σκηνή που φιλοξένησε τον πρώην Πρόεδρο των ΗΠΑ, Μπαράκ Ομπάμα, ο οποίος μίλησε τόσο εύγλωττα για τη σημασία των ευθυνών που έχει ο καθένας μας ως «πολίτης», λέγοντας, «...η εξουσία και η πρόοδος θα απορρέουν πάντα από τον “δήμο” –από “Εμάς, τον λαό”», από αυτή τη σκηνή που φέρει το όνομα του θείου μου και ιδρυτή του ΙΣΝ, του αείμνηστου Σταύρου Νιάρχου, σας ευχαριστώ που βρίσκεστε εδώ σήμερα, και σας παροτρύνω να σταθείτε στο ύψος των περιστάσεων που οι σημερινές προκλήσεις έχουν επιβάλει σε όλους μας. Ευχαριστώ.